

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 347.999(497.4)

Prejeto: 16. 4. 2009

Gospodarska sodišča in njihovo poslovanje

METKA BUKOŠEK

mag., arhivska svetovalka

Zgodovinski arhiv Celje, Teharska cesta 1, SI-3000 Celje

e-pošta: metka.bukosek@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Okrožna gospodarska sodišča so bila ustanovljena kot redna sodišča. Njihova naloga je bila odločanje o gospodarskih sporih ter drugih pomembnih gospodarskih zadevah. Najvišje gospodarsko sodišče je bilo vrhovno gospodarsko sodišče, ki je delovalo na državni ravni, sledila so mu višje gospodarsko sodišče na republiški ravni in okrožna gospodarska sodišča za območje več okrajev in mesta. Sistem poslovanja je bil enak poslovanju rednih sodišč. Njihovo delovanje so urejali sodni poslovnik, ti pa so se v preteklih desetletjih spreminjali.

KLJUČNE BESEDE: *okrajno gospodarsko sodišče, sodni poslovnik, vpisniki, imeniki, stečaj, podjetje, firma, registracija*

ABSTRACT

COMMERCIAL COURTS AND THEIR OPERATIONS

District commercial courts were founded as ordinary courts of law. Their duty was to take decisions in business disputes and other important commercial matters. The highest ranking commercial court was the supreme commercial court which operated on a national level. There followed the higher commercial court operating on the level of the individual republic, and the district commercial courts operating for the territory of several counties and towns. Commercial courts operated in the same manner as ordinary courts of law. Their activities were regulated by rules of court which were subjected to numerous changes during the past decades.

KEY WORDS: *district commercial courts, rules of court, registers, directories of persons, bankruptcy, companies, firms, registration*

Gospodarska sodišča v Sloveniji

Gospodarska sodišča so bila ustanovljena leta 1954 z Zakonom o gospodarskih sodiščih¹. Bila so redna sodišča za odločanje o gospodarskih sporih in drugih za gospodarstvo pomembnih zadevah, za katera so bila po zakonu pristojna. Nadomestila so arbitražna sodišča.²

Vloga gospodarskih sodišč je bila, da so sodila:

- v medsebojnih gospodarskih in odškodninskih sporih, v katerih so bili kot stranke gospodarske organizacije (podjetja, obrti in zadrage), združene organizacije, finančno samostojni zavodi ter federacija, ljudske republike, avtonomne enote, okraji, mesta, občine in njihove ustanove, ki jim je bil priznan status pravne osebe;
- sojenje v vseh sporih, ki so zadevali ladje in plovbo po morju ter vseh sporih, za katere je veljalo pomorsko pravo (razen o sporih o prevozu potnikov);
- gospodarskim organizacijam in osebam, odgovornim za gospodarske prestopke;
- v gospodarskih sporih med domačimi pravnimi ter tujimi fizičnimi ali pravnimi osebami;
- ter o drugih zadevah, za katere so bila po zakonu pristojna.

Reševala so spore, ki so nastali:

- pri nakupu ali prodaji blaga ter drugih premičnin
- pri zamenjavi blaga in premičnin
- pri komisijskih poslih
- pri posredništvu
- pri zastopstvu
- pri špediciji
- pri skladiščenju
- pri zavarovanju premoženja
- pri pogodbah o delu in storitvah
- pri gradbenih pogodbah
- pri založniških poslih
- pri avtorskih pravicah
- pri posojilih
- pri pogodbah
- pri meničnopravnih in čekovnopravnih zahtevkih
- pri prevozu stvari v železniškem, cestnem, zračnem in rečnem prometu in v prometu po notranjih vodah
- pri sporih iz pravice uporabe firme

- pri varstvu in uporabi izumov, vzorcev, modelov in znamk
- pri nelojalni konkurenci
- pri gospodarjenju z osnovnimi sredstvi
- in drugih podobnih sporih, pomembnih za gospodarstvo.

Okrožna gospodarska sodišča so imela pravdni, kazenski likvidacijski in izvršilni oddelek.

Pristojnosti gospodarskih sodišč

Pristojnost vrhovnega gospodarskega sodišča

Vrhovno gospodarsko sodišče je bilo najvišje gospodarsko sodišče v FLRJ. Pristojno je bilo za:

- izdajo splošnih zakonov;
- odločanje o revizijah zoper sodbe višjih gospodarskih sodišč in odločbe vojaške arbitraže, izdane na prvi stopnji;
- odločanje o pritožbah zoper sodbe višjih gospodarskih sodišč, izdane v postopku zaradi gospodarskih prestopkov na prvi stopnji;
- odločanje o pritožbah zoper sklepe višjih gospodarskih prestopkov na prvi stopnji;
- odločanje o izredni reviziji zoper pravomočne odločbe gospodarskih sodišč;
- odločanje v sporih o pristojnosti med višjimi gospodarskimi sodišči in okrožnimi gospodarskimi sodišči z območja dveh višjih gospodarskih sodišč;
- opravljanje drugih zakonsko predpisanih zadev.

Pristojnost višjih gospodarskih sodišč

Višja gospodarska sodišča so bila pristojna za:

- sojenje na prvi stopnji v gospodarskih in pomorskih sporih, če je vrednost spornega predmeta preseгла 1,000.000 dinarjev;
- sojenje na prvi stopnji v odškodninskih sporih, če je vrednost zahtevane odškodnine preseгла 1,000.000 dinarjev;
- sojenje na prvi stopnji v gospodarskih sporih, ki so se nanašali na varstvo ali uporabo izumov, vzorcev, modelov in znamk, pravice do uporabe firme, v sporih iz naslova nelojalne konkurence in avtorskih pravicah ne glede na vrednost spornega predmeta;
- sojenje gospodarskim organizacijam in odgovornim osebam v teh organizacijah za gospodarske prestopke;
- odločanje o revizijah zoper sodbe okrožnih gospodarskih sodišč;
- odločanje o pritožbah zoper sodbe okrožnih gospodarskih sodišč;

¹ Zakon o gospodarskih sodiščih, Ur. L. FLRJ, 31/383, str. 529–537.

² Več o tem v prispevku Žarka Bizjaka v publikaciji *Pravo – zgodovina* – arhivi v poglavju *Pravosodje v letih 1945–1991* na straneh 277–299, ki jo je izdal Arhiv Republike Slovenije leta 2000.

- odločanje v pritožbah zoper sklepe okrožnih gospodarskih sodišč;
- odločanje v sporih o pristojnosti med okrožnimi gospodarskimi sodišči s svojega območja;
- opravljanje izvršb;
- opravljanje drugih zakonsko predpisanih zadev.

Pristojnost okrožnih gospodarskih sodišč

Okrožna gospodarska sodišča so bila ustanovljena za območje več okrajev in mest.

Pristojna so bila:

- za sojenje v gospodarskih in pomorskih sporih, če vrednost spornega predmeta ni presegla 1,000.000 dinarjev, z izjemo tistih sporov, za katere je bilo pristojno na prvi stopnji višje gospodarsko sodišče;
- za sojenje v odškodninskih sporih, če višina zahtevane odškodnine ni presegla 1,000.000 dinarjev;
- za sojenje gospodarskim organizacijam in odgovornim osebam v njih za gospodarske prestopke, za katere so bila pristojna,
- odločanje v prisilnem likvidacijskem postopku;
- z vodenjem registra gospodarskih organizacij;
- opravljanje izvršb;
- opravljanje drugih zakonsko določenih zadev.

Krajevna območja posameznih gospodarskih sodišč

Višja gospodarska sodišča so bila ustanovljena za območja posameznih ljudskih republik tako, da bi bilo v Sloveniji ustanovljeno eno sodišče za ozemlje celotne republike.

Vrhovno gospodarsko sodišče je bilo najvišje gospodarsko sodišče v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji in je skrbelo za zakonito izvajanje vseh predpisanih zakonov.

Z odlokom o določitvi krajevnega območja okrožnih gospodarskih sodišč v LRS³ so določili štiri okrožna gospodarska sodišča, in sicer s sedežem v Celju, Kopru, Mariboru in Ljubljani.

1. Okrožno gospodarsko sodišče v Celju je delovalo na območju okrajev Celje in Trbovlje;
2. Okrožno gospodarsko sodišče v Kopru je delovalo na območju okrajev Gorica in Koper;
3. Okrožno gospodarsko sodišče v Mariboru je delovalo na območju okrajev Maribor, Murska Sobota in Ptuj;
4. Okrožno gospodarsko sodišče v Ljubljani je

delovalo na območju okrajev Ljubljana, Kočevje, Kranj in Novo mesto.

Na osnovi odloka o ustanovitvi okrajnih in okrožnih sodišč je bila narejena podrobnejša teritorialna razdelitev⁴:

Okrožno gospodarsko sodišče v Celju, ki je delovalo na območju okrajev Celje in Trbovlje, je pokrivalo:

- Okrajno sodišče v Celju: občine Celje, Kozje, Laško, Planina pri Sevnici, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Vojnik, Vranksko, Žalec;
- Okrajno sodišče v Sevnici: občini Radeče in Sevnica;
- Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah: občini Šmarje pri Jelšah in Rogaška Slatina;
- Okrajno sodišče v Šoštanju: občini Šoštanj in Mozirje;
- Okrajno sodišče v Trbovljah: občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi.

Okrožno gospodarsko sodišče v Kopru, ki je delovalo na območju okraja Nova Gorica in Koper je obsegalo:

Okrožno sodišče v Kopru:

- Okrajno sodišče v Ilirski Bistrici: občino Ilirska Bistrica;
- Okrajno sodišče v Kopru: občino Koper;
- Okrajno sodišče v Piranu: občini Izola in Piran;
- Okrajno sodišče v Postojni: občine Pivka in Postojna iz okraja Koper, iz okraja Ljubljana pa občini Cerknica in Loška dolina do ustanovitve okrajnega sodišča za ti dve občini;
- Okrajno sodišče v Sežani: občine Sežana, Hrnelje in Divača.

Okrožno sodišče v Novi Gorici:

- Okrajno sodišče v Idriji: občini Idrija in Cerknica;
- Okrajno sodišče v Novi Gorici: Ajdovščina, Dobrovo, Kanal, Komen, Nova Gorica, Šempeter pri Novi Gorici, Vipava;
- Okrajno sodišče v Tolminu: občine Bovec, Kobariid in Tolmin

Okrožno gospodarsko sodišče v Mariboru, ki je delovalo na območju okrajev Maribor, Murska Sobota in Ptuj, je pokrivalo:

Okrožno sodišče v Mariboru:

- Okrajno sodišče v Gornji Radgoni: občini Gornja Radgona in Videm ob Ščavnici;
- Okrajno sodišče v Lendavi: občina Lendava;
- Okrajno sodišče v Ljutomeru: občino Ljutomer, do ustanovitve okrajnega sodišča v Ormožu pa

³ Odlok o določitvi krajevnega območja okrožnih gospodarskih sodišč v LRS, Ur. l. LRS, 1955, 49/165, str. 999.

⁴ Odlok o ustanovitvi, odpravi in o določitvi sedeža nekaterih okrožnih in okrajnih sodišč ter o krajevem območju okrožnih in okrajnih sodišč v LRS, Ur. l. LRS, 1955, 49/164, str. 998–999.

- tudi katastrske občine Bratonečice, Cerovec, Gomila, Hermanci, Ivanjковci, Jastrebcji, Kajžar, Ključarovci pri Ormožu, Kog, Koračice, Lačaves, Lahonci, Libanja, Mala vas, Mali Brebrovnik, Mihalovci, Pavlovski vrh, Pršetinci, Rakovci, Rucmanci, Runeč, Savci, Senik, Stanovno, Sv. Miklavž, Sv. Tomaž, Trnovci, Veličane, Veliki Brebrovnik, Vinski Vrh, Vuzmetinci, Zasavci, Žerovinci in Žvab iz upravne občine Ormož ter katastrski občini Vitan in Vodranci iz upravne občine Središče;
- Okrajno sodišče v Mariboru: občine Lenart, Maribor Center, Maribor Košaki, Maribor Tabor, Maribor Tezno, Podvelka, Rače, Ruše in Šentilj;
  - Okrajno sodišče v Murski Soboti: občine Beltinci, Cankova, Grad, Martjanci, Murska Sobota, Petrovci – Šalovci;
  - Okrajno sodišče na Ptuj: občine Borl, Cirkovce, Desternik, Gorišnica, Jursinci, Lešje, Ptuj, Videm, do ustanovitve okrajnega sodišča v Ormožu pa še katastrske občine Ormož, Frankovci, Hardek, Hum, Lešnica, Litmerk, Loperšice, Pavlovci, Pušenci, Senešci, Sodinci, Strjanci, Šardinje, Trgovišče, Velika Nedelja in Vičanci iz upravne občine Ormož ter katastrske občine Grabe, Obrež, Središče in Šalovci iz upravne občine Središče;
  - Okrajno sodišče v Slovenj Gradcu: občine Črna pri Prevaljah, Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec;
  - Okrajno sodišče v Slovenski Bistrici: občini Poljčane in Slovenska Bistrica.

Okrožno gospodarsko sodišče v Ljubljani, ki je delovalo na območju okrajev Ljubljana, Kočevje, Kranj in Novo mesto, je pokrivalo:

Okrožno sodišče v Ljubljani:

- Okrajno sodišče v Grosupljem: občini Grosuplje in Ivančna Gorica;
- Okrajno sodišče v Kamniku: občine Domžale, Kamnik, Mengeš in Moravče;
- Okrajno sodišče v Kranju: občine Cerklje, Kranj in Tržič;
- Okrajno sodišče v Ljubljani: občine Borovnica, Dobrova pri Ljubljani, Litija, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Center, Ljubljana Črnuče, Ljubljana Moste, Ljubljana Polje, Ljubljana Rudnik, Ljubljana Šentvid, Ljubljana Šiška, Ljubljana Vič, Logatec, Medvode in Vrhnika;
- Okrajno sodišče v Radovljici: občine Bled, Bohinj, Jesenice in Radovljica;
- Okrajno sodišče v Škofji Loki: občine Gorenja vas, Škofja Loka, Železniki in Žiri.

Okrožno sodišče v Novem mestu:

- Okrajno sodišče v Brežicah: občina Brežice;
- Okrajno sodišče v Črnomlju: občine Črnomelj, Metlika in Semič;
- Okrajno sodišče v Kočevju: občine Dobropolje, Draga – Loški potok, Kočevje, Lašče, Predgrad, Ribnica in Sodražica;
- Okrajno sodišče v Novem mestu: občine Kostanjevica – Podbočje, Novo mesto, Straža – Toplice, Šentjernej in Žužemberk;
- Okrajno sodišče v Trebnjem: občine Mirna, Mokronog in Trebnje;
- Okrajno sodišče v Vidmu Krškem: občini Senovo in Videm Krško.

Vpisniki gospodarskih sodišč 1964

Okrožna gospodarska sodišča so vodila naslednje vpisnike:⁵

št.	Ime vpisnika	Oznaka vpisnika
1.	Vpisnik gospodarskih prestopkov	Pk
2.	Vpisnik pravnih zadev	P
3.	Vpisnik za plačilne naloge	Pl
4.	Vpisnik izvršilnih zadev	I
5.	Vpisnik prisilnih likvidacij	L
6.	Vpisnik registrskih zadev	Fi
7.	Vpisnik za razne zadeve iz pristojnosti gospodarskih sodišč	R
8.	Vpisnik zadev sodne uprave	Su
9.	Vpisnik zaupnih in strogo zaupnih zadev sodne uprave	Su Pov

⁵ Pravilnik o notranjem poslovanju okrajnih, okrožnih in okrožnih gospodarskih sodišč, Ur. l. LRS, 1959, 42/216; str. 467–506.

Imeniki in pomožne knjige, ki so jih vodila gospodarska sodišča:

št.	Ime imenika ali pomožne knjige
1.	Kartotečni listki k vpisniku Pk za pravne osebe
2.	Kartotečni listki k vpisniku Pk za fizične osebe
3.	Kontrolnik denarnih kazni, premoženjske koristi in stroškov kazenskega postopka
4.	Kartotečni listki k vpisniku P in Pl
5.	Imenik k vpisniku I
6.	Imenik k vpisniku R
7.	Seznam rubežev oz. kartotečni list rubežev
8.	Seznam izvršilnemu organu poverjenih izvršb
9.	Kartotečni listki k vpisniku L
10.	Osebni imenik k vpisniku Su
11.	Stvarni imenik k vpisniku Su
12.	Kontrolnik izrečenih redovnih denarnih kazni

Vpisnik Pk

V vpisnik Pk so vpisovali zahteve javnega tožilca za začetek postopka zaradi gospodarskih prestopkov zoper pravno oziroma fizično osebo.

Postopek za gospodarski prestop je pred gospodarskim sodiščem uvedel javni tožilec z obtožnim predlogom in ga vpisal v vpisnik Pk. V njem so vodili samo podatke, ki so se nanašali na sam postopek na gospodarskem sodišču. Predloge preiskovalnega organa o začasnem zavarovanju premoženjskopravnega zahtevka ali zahtevka za odvzem premoženjskih koristi, predloge, naj odloči sodnik okrožnega gospodarskega sodišča o tem, ali imajo državni organi pravico, da odrečejo vpogled v svoje spise in listine, ter o tem, da morajo poštne, telegrafске in druge prometne ustanove izročiti pisma in druge pošiljke poizvedovalnemu organu, so vpisovali v vpisnik R. Poleg naštetih so v vpisnik R vpisovali tudi pritožbe zoper sklepe o denarnih kaznih in stroških za postopek, ki so nastali med poizvedbami.

Vpisnik P

V vpisnik P so gospodarska sodišča vpisovala tožbe v civilnih zadevah, na podlagi katerih niso bili izdani plačilni nalogi, nadalje ugovori zoper plačilne naloge in tožbe, če ni bilo ugodeno predlogom za izdajo plačilnega naloga in se je postopek s tožbo nadaljeval.

Poslovniki je predpisoval, da so vpisovali v vpisnik P:

- tožbe, v katerih so bile nedenarne terjatve;
- tožbe v zvezi z denarnimi terjatvami, če ni tožnik predlagal plačilnega naloga;
- tožbe, če je toženec podal ugovor zoper plačilni nalog;
- tožbe, če je bil predlog tožnika za izdajo plačilnega naloga zavržen;
- spori iz odpovedi pogodbe o najemu poslovnih

prostorov, če je bil zoper nalog za izpraznitev in izročitev poslovnega prostora vložen ugovor.

Če je bil vložen ugovor zoper plačilni nalog ali je bil predlog za izdajo plačilnega naloga zavržen, so zadevo iz vpisnika Pl prenesli v vpisnik P. Če je bil vložen ugovor zoper nalog za izpraznitev poslovnega prostora, so zadevo prenesli iz vpisnika R v vpisnik P. Prenesene zadeve so v vpisniku Pl oziroma R črtali kot končane.

Vpisnik Pl

V vpisnik Pl so vpisovala okrožna gospodarska sodišča vse tožbe, v katerih je stranka predlagala izdajo plačilnega naloga. Predlog za izdajo plačilnega naloga je bil potreben, če so tožili zaradi zapadlih denarnih terjatev, ki niso presegale 10.000 din.

Vpisnik I

V vpisnik I so vpisovala okrožna gospodarska sodišča predloge za dovoljenje izvršbe, izvršbe v zavarovanje in predhodne izvršbe, zahteve za izvršitev izvršb, ki so jih dovolila druga sodišča, ter tudi dovoljenja za izvršitev zaplemb, sekvestracij in zahteve za izvršitev začasnih odredb.

Vloge za izvedbo posameznih izvršilnih dejanj so vpisali v vpisnik R.

V vpisnik I so vpisovali dovolitev izvršbe, če je bilo dovolilno sodišče tudi izvršilno sodišče. Če je dovolilo opravilo drugo sodišče, se je predlog reševal v spisu, v katerem je bil izdan izvršilni naslov. Takega predloga praviloma niso vpisali v vpisnik I, ampak samo v popis spisa, dovolitev izvršbe pa zaznamovali v spisu.

Zadevo, v kateri je drugo sodišče dovolilo predlagano izvršbo, je vpisalo izvršilno sodišče. Dovolilno sodišče je poslalo izvršilnemu sklep o dovoljeni izvršbi ter mu predložili predlog, izvode le-

tega, priloge ter odpravke, ki so jih morali vročiti strankam. Prav tako je to veljalo za predloge, s katerimi je bila zahtevana izvršba v zavarovanje ali predhodna izvršba.

V vpisnik I so vpisovali tudi zahteve za izvršitev zaplembe premoženja, seveda na osnovi pravnomočnosti sodbe, s katero je bila **ta kazen izrečena**.

Predloge za izdajo začasnih odredb so reševali v spisih zadev, na katere so se nanašale. Če zadeve na sodiščih še niso tekle, so na tak predlog osnovali nov spis, ga vpisali v vpisnik R. V vpisnik I so vpisali le zahteve sodišča, ki je izvršbo dovolilo.

V vpisnik I so vpisovali ali vsak samostojni predlog za dovolitev izvršbe in vsako dovoljeno izvršbo, ki jo je moralo opraviti izvršilno sodišče, samo enkrat, vendar samo enkrat glede na to, koliko izvršilnih sredstev je bilo predlaganih oziroma dovoljenih za zahtevek. Če je predlagal isti upnik zoper istega zavezanca dovolitev več izvršilnih sredstev, vsako s samostojnim predlogom, so vpisali vsak tak predlog posebej. O združitvi oziroma razdružitvi zadev je odločal izvršilni sodnik.

Vpisnik L

V vpisnik L so vpisovali zadeve prisilne likvidacije gospodarskih organizacij. Vodje vpisnika L so vanj vpisovali vse predloge za prisilno likvidacijo ter vse predloge za odobritev poravnave upnikov zunaj prisilnega likvidacijskega postopka.

Postopek prisilne poravnave so uvedli s predlogom za potrditev sporazuma upnikov v sorazmernem zmanjšanju njihovih terjatev ter načinu poravnave teh terjatev. Predlog za odobritev takega sporazuma je lahko dalo prezadolženo podjetje ali katerikoli upnik tega podjetja.

Prisilno likvidacijo podjetij in obratov je lahko predlagal pristojni ljudski odbor, banka, upnik, podjetja ali podjetje samo oziroma likvidacijska komisija, ki je poslovala v rednem likvidacijskem postopku.

Ko je prejelo okrožno gospodarsko sodišče predlog za prisilno likvidacijo oziroma predlog za odobritev poravnave upnikov zunaj prisilnega likvidacijskega postopka, ga je vodja vpisnika vpisal po vrstnem redu pripada v vpisnik prisilne likvidacije pod novo zaporedno številko.

Vpisnik Fi

V vpisnik Fi so vpisovali zadeve, ki so se nanašale na registracije gospodarskih organizacij oziroma vse, kar je bilo z njimi v zvezi. Vanj so vpisovali vse priglasitve za vpis v register gospodarskih organiza-

cij za podjetja in zadruga. Vsako priglasitev so vpisali samo enkrat, tudi če je bilo priglasenih več vpisov. Poleg tega so vpisovali tudi priglasitve za vsak nov spis pri že vpisani gospodarski organizaciji. Zadeve so dobile oznako Fi in so jo obdržale vse do vpisa v register. V spis Fi so vlagali in v njem evidentirali vsa pisanja v zvezi s priglasitvijo vpisa.

Vpisnik R

V vpisnik R so vpisovala okrožna gospodarska sodišča vse civilnopravne zadeve, ki jih niso vpisovali v kak drug vpisnik.

Ker so sodišča vodila praviloma samo en vpisnik in so morala posredovati različna statistična poročila v zvezi z nepravnimi postopki, so mu dodali rubriko, v katero so vpisovali šifre za določene vrste nepravdnega postopka. Pri drugih zadevah je ta rubrika ostala prazna.

Kljub taki delitvi vpisnika R v osnovne skupine in podskupine so tekle zaporedne številke enotno od ena dalje in ne za vsako osnovno skupino oziroma podskupino posebej. Delitev vpisnika R v osnovne skupine in podskupine namreč ni pomenilo uvedbe več vpisnikov R, ampak le olajšavo pri tehničnem vodenju enotnega vpisnika R.

Da so lahko v vpisnik R kljub delitvi vpisnika na osnovne skupine in podskupine opravili vpise kronološko, so morali ob naložitvi vpisnika rezervirati določeno število zaporednih številke za vsako osnovno skupino oziroma podskupino.

Zadeve, ki so jih vpisovali v vpisnik R:

- prošnje za oprostitev plačila stroškov za postopek, če postopek še ni potekal;
- tožbe, pritožbe, predloge, izjave in podobno, ki so jih sprejemali na zapisnik kot pravno pomoč strankam, ali zadeve, ki so jih odstopali drugim sodiščem v pristojno poslovanje;
- predloge za izdajo začasnih odredb in predloge za zavarovanje dokazov, vloženi pred začetkom postopka;
- poravnave, sprejete na zapisnik, če sodni postopek o predmetu poravnave ni potekal: pomembnih listin, katerih izguba bi pomenila nenadomestljivo ali veliko škodo in niso sodili v pravdne ali zemljiškoknjizne spise, kakor tudi ne v zbirko listin;
- predloge za prevzem sodnega pologa, preden se je začel zadevni postopek;
- pismene predloge za poskus poravnave;
- zaprosila naših in tujih organov za vročitev ali drugo pravno pomoč;
- potrditve kandidacijskih list za volitev organov upravljanja v gospodarskih organizacijah;

- druge zadeve nepravdnega postopka, za katere ni bilo vodenega posebnega vpisnika.

Vpisnik Su

V vpisnik Su so vpisovali vse zadeve sodne uprave. Za zadeve sodne uprave, ki so bile po naravi enake ali sorodne in so se vsako leto ponavljale, so pripravila sodišča takoj ob pripravi vpisnika Su za tekoče leto ustrezne spise in jih vpisali v vpisnik Su kronološko po zaporednih številkah, ki so sledile zaporedni številki zadnjega spisa, vpisanega že ob nastanku vpisnika.

Posamezne zadeve sodne uprave so bile razporejene v skupine in podskupine po načelu, ki ga je predpisoval ta poslovnik. Sodišča so imela možnost, ta predpis prilagoditi svojim potrebam. Določile so lahko druge skupine in podskupine v skladu s svojim poslovanjem.

Ob nastanku vpisnika so določili za vsako skupino določeno število zaporednih števil, tako da je imela vsaka podskupina posebno zaporedno številko. Za vsako podskupino so v začetku leta pripravili posebne spise, ki so jih vpisali v vpisnik Su pod zaporedno številko in naslovom podskupine.

Spise sodne uprave so hranili v pisarni predsednika sodišča. Urejeni so bili po skupinah in podskupinah z izjemo IV. skupine, ki je bila urejena kronološko.

Spise sodne uprave okrožnega gospodarskega sodišča so razdelili na šest osnovnih skupin:

- I. skupina: organizacijski posli
- II. skupina: splošna navodila in razpisi
- III. skupina: statistika in poročanje
- IV. skupina: računsko poslovanje
- V. skupina: personalne zadeve
- VI. skupina: razno.

Posamezne skupine so bile razdeljene na podskupine:

I. skupina

1. navodila in razpisi organizacijske narave;
2. razporedi poslov in sodni dnevi;
3. sistematizacija delovnih mest;
4. poročila o delu in problemih;
5. delovni in koordinacijski sestanki, tečaji, strokovno usposabljanje kadra;
6. sodniki porotniki oziroma občasni sodniki;
7. letni dopusti in odsotnosti;
8. nadzorstvo in pregled sodišč;
9. tolmači, izvedenci in drugi.

II. skupina

10. navodila in razpisi, ki se nanašajo na materialno pravo;
- 11.

12. navodila in razpisi, ki se nanašajo na procesno pravo;
13. navodila in razpisi, ki se nanašajo na preiskovalno službo;
14. navodila in razpisi, ki se nanašajo na takse;
15. sodna praksa.

III. skupina

16. navodila in razpisi, ki se nanašajo na statistično službo;
17. stalna statistična poročila;
18. občasna statistična poročila.

IV. skupina

19. navodila in razpisi, ki se nanašajo na računsko poslovanje;
20. pisarniški material, uradni listi, časopisi in strokovne knjige;
21. kurivo s prevozom, žaganjem in spravljajem;
22. razsvetljava;
23. potni in selitveni stroški;
24. stroški čiščenja, vzdrževanja in zavarovanja stavbe in inventarja;
25. dopolnitev inventarja;
26. poštni, brzojavni, telefonski in bančni stroški;
27. vzdrževanje prevoznih sredstev;
28. uradni oglasi;
29. stroški kazenskega postopka;
30. stroški v pravnih siromašnih strank;
31. stroški za pravno pomoč;
32. potni stroški in dnevnice sodnikov porotnikov;
33. stroški za uradne dneve;
34. predračun;
35. blagajniško poslovanje;
36. poslovanje s sodnimi pologi;
37. navodila in razpisi o davkih;
38. navodila in razpisi o pristojbinah.

V. skupina

38. navodila in razpisi personalne narave.

Vpisnik Su Pov

Vpisnik sodne uprave za zaupne zadeve so vpisovali v poseben vpisnik. Vodil ga je predsednik sodišča.

Imeniki in pomožne knjige

Okrožna gospodarska sodišča vodijo imenike, razen imenikov k vpisniku Su in R, kartotečno. Za zadeve, ki so jih vpisovali v vpisnik Su, so vodili dva imenika – osebnega in stvarnega. Prav tako so vodili dva imenika k vpisniku L, enega za gospodarske organizacije, drugega pa za odgovorne uslužbenke.

Imenike k registru gospodarskih organizacij ter

zadružnemu registru so vodili v obliki kartoteke po začetnih črkah podjetij. Če je imelo podjetje še posebno ime, so ga vpisali dvakrat, po prvi črki podjetja ter po prvi črki posebnega imena (npr. Trgovsko podjetje "Hrana" pod "T" in "H". Kmetijske, stanovanjske in druge zadruga so označevali po sedežu. Če je bilo v enem kraju več enakovrstnih zadrug, npr. stanovanjskih s posebnim imenom so jih zabeležili dvakrat (npr. Stanovanjska zadruga "Dom" pod "S" in "D"). Če so vpisano podjetje oziroma obrat ali zadrugo iz registra izbrisali, so kartotečni listek izločili iz kartoteke. Če pa se je spremenilo podjetje, se je naredil novi kartotečni listek. Na izločenem kartotečnem listku so zapisali ugotovitev, da podjetje obstaja še naprej, vendar z novo firmo.

K vpisniku Pk so vodili dva imenika, za pravne osebe posebej ter za fizične osebe posebej. Preden je vodja vpisnika Pk vpisal zadevo, je moral preveriti, ali zoper to pravno ali fizično osebo že poteka postopek zaradi gospodarskega prestopka. Z odtisom stampiljke je potrdil "imenik pregledan". Če je ugotovil, da je bil zoper to osebo sprožen postopek, je moral to zaznamovati v spisu. Te kartoteke so vodili po enakem načelu kot imenike, ki so jih vodili v obliki knjige. Kartoteke so vodili za vsako leto posebej.

Večja gospodarska sodišča so morala voditi kartotečne listke za vsako gospodarsko organizacijo, ki je bila v postopku, posebej. Na kartotečni listek so morali vpisati vse podatke, ki so jih vodili zoper isto gospodarsko organizacijo. Tako so bili kartotečni listki hkrati evidenca kaznovanja gospodarskih organizacij zaradi gospodarskih postopkov.

Če je vodja vpisnika ugotovil, da je obdolženec že vpisan v imenik, je priložil spise prejšnjih zadev k spisu nove zadeve Pk. Listki so morali ostati v kartoteki tudi po končanem postopku.

Registracija gospodarskih organizacij

Postopek registracije je predpisovalo Navodilo o registraciji gospodarskih organizacij.⁶ V register gospodarskih organizacij so vpisovali podjetja in obrti, njihove obrate oziroma poslovne enote in poslovna združenja ter obrtne zadruga, kmetijske zadruga, organizirane kot podjetja in podjetja in obrti, ki so jih ustanovile kmetijske zadruga. Podjetja, ki so jih vpisali kot zunanjetrgovinska podjetja, so morali pred vpisom v zunanjetrgovinski register vpisati v register podjetij in obratov.

Zasebne obrti (zasebne obrtne delavnice, zasebna gostišča in drugo) je bilo treba registrirati po posebnih predpisih.

V zadružni register so vpisovali kmetijske zadruga ter njihove samostojne obrate, poslovne zveze in njihove poslovne enote, zadružne zveze ter nekmetijske zadruga, razen obrtnih.

Postopek registracije

Podjetja, obrti in skupnosti podjetij, ki so se želela registrirati, so morala predložiti pristojnemu okrožnemu gospodarskemu sodišču prigrasitev za vpis akta o ustanovitvi. Prigrasitev je obsegala:

- naziv in sedež podjetja;
- podatke o dejavnostih, s katerimi se podjetje namerava ukvarjati;
- ime direktorja, poslovodje ali upravnika;
- ime organa oziroma organizacije, ki ustanavlja podjetje, številko ter datum akta o ustanovitvi;
- ime in poklic oseb, ki imajo pravico podpisovati v imenu podjetja in meje njihovih pooblastil;
- če je imelo podjetje tudi krajšo oznako imena, je bilo treba navesti tudi to;

Skupaj s prigrasitvijo so morali predložiti akt o ustanovitvi podjetja in overovljene podpise oseb, ki so imele pravico podpisovati v imenu podjetja.

Po konstituiranju podjetja so predložili prigrasitev za konstituiranje v register podjetij in obratov. Priložili so še pravila podjetja in dovoljenje za konstituiranje.

Za manjša podjetja so lahko izdali hkrati akt o ustanovitvi in opravljenem konstituiranju; prigrasitvi za vpis akta o ustanovitvi je bilo treba priložiti tudi dovoljenje za konstituiranje in pravila podjetja.

Kmetijske zadruga, ki so se želele vpisati v zadružni register, so prav tako morale dati prigrasitev na ustrezno okrožno gospodarsko sodišče. Prigrasitev je obsegala:

- ime in sedež zadruga;
- podatke o dejavnostih, s katerimi se bo zadruga ukvarjala;
- imena članov upravnega odbora zadruga;
- številko in datum dovoljenja okrajnega ljudskega odbora za ustanovitev zadruga;
- ime in poklic oseb, ki bodo imele pravico podpisovati in zastopati zadrugo, in meje njihovih pooblastil.

Prigrasitvi so morali priložiti še dovoljenje okrajnega ljudskega odbora za ustanovitev zadruga, potrjena zadružna pravila in overovljene podpise oseb, ki so imele pravico podpisovati in zastopati zadrugo.

Poleg registracije podjetij in zadrug so morali

⁶ Navodilo o registraciji gospodarskih organizacij (Ur. l. F.LRJ 1954, 45/560, str. 656–660).

priglasiti tudi vse spremembe, ki so nastale med delovanjem podjetja ali zadruga in so se nanašale na podatke, ki jih je morala obsegati priglasitev za vpis ustanovitve v register. Priložiti so morali listine, na podlagi katerih je ta sprememba nastala. Prav tako je to veljalo za pravila podjetja ali zadruga, če so se spremenila. Priložene listine so morale biti v izvorniku ali overovljen prepis.

Vpisniki in imeniki registrskega sodišča

Register je javna knjiga, zato ima vanjo vpogled vsakdo. Pregleda lahko tudi Rg in Zadr spise ter si naredi izpiske.

Okrožna gospodarska sodišča so vodila:

- register podjetij in obratov;
- združni register;
- imenike;
- rokovnik.

Vsi registri so bili v obliki trdo vezanih knjig. Strani v njih so bile oštevilčene in prešite z vrstico. Za vsako skupino krajev in mest je bil predviden poseben register podjetij in obratov oziroma združni register. Posebno knjigo so lahko uvedli za določen kraj oziroma mesto na območju okrožnega gospodarskega sodišča.

V imenik so vpisovali po abecednem redu registrirana podjetja oziroma zadruga z označbo številke registrskega lista, na katerem je bilo podjetje oziroma zadruga vpisano v register. Imeniki so se vodili v obliki kartoteke.

V rokovnik so morali vpisati roke, v katerih so se morala ustanovljena podjetja konstituirati.

Vsako podjetje ali zadruga je imelo v registru poseben registrski list, na katerega so vpisali vse obvezne podatke.⁷ Vsak registrski list je imel dve strani z registrsko številko. Strani so bile označene z zaporednimi številkami. Za posamezna podjetja ali zadruga so lahko pri registraciji pustili potrebno število registrskih listov za vpisovanje pričakovanih sprememb.

Vpise so vpisovali s črnilom. Napačne vpise so morali prečrtati, vendar tako, da je bil prejšnji vpis čitljiv. Popravki so morali biti vpisani z rdečilom.

Pod vsakim vpisom so morali narediti vodoravno črto čez ves list. Če je bil list poln, so nadaljevali na novem registrskem listu. Zadnji vpis je moral biti dokončan na tem listu.

Za registracijo gospodarskih podjetij so vodila okrožna gospodarska sodišča register gospodarskih organizacij z nazivom "Rg" in združni register z nazivom "Zadr".

Predloge za registracijo so vpisovali v vpisnik Fi. V njem so vodili spis do vpisa gospodarske organizacije v register. Kasnejše vloge, ki so se nanašale na isto zadevo, so evidentirali samo kot popis spisa.

Po vpisu gospodarske organizacije v register so vodili spis pod opravilno številko registra (registrsko številko). Hkrati so odčrtali v vpisnik Fi zadevo kot končano in so zavedli v ustreznem stolpcu registrsko številko, npr. Rg II 284/1 oziroma Zadr I 31/1.

Če se je priglasilo za isto gospodarsko organizacijo več spisov z isto vlogo, so zadevo vpisali v vpisnik Fi samo enkrat (v stolpcu 4 so navedli kratko vsebino vsakega priglašene vpisa). Kadar so priglasili vsak spis za isto gospodarsko organizacijo s posebno vlogo, so vpisali vsako priglasitev posebej. Vse vloge so bile evidentirane v opisu spisa.

Po vpisu gospodarskih organizacij v register so vodili za vsako gospodarsko organizacijo poseben spis pod opravilno številko Rg oziroma Zadr. Sestavljali so ga vsi spisi Fi, na osnovi katerih so bili za to gospodarsko organizacijo v registru izvršeni vpisi. Vsak spis Fi je predstavljal v spisu Rg pisanje in je v njem dobilo svojo zaporedno številko.

Predloge za vpise, ki so se nanašali na že registrirane gospodarske organizacije, so vpisali v vpisnik Fi pod novo številko. Ta vpis so odložili v osnovni spis gospodarske organizacije Rg oziroma Zadr, tako da so bili vsi spisi Fi iste gospodarske organizacije zbrani v spisu Rg oziroma Zadr.

Če sta se dve ali več gospodarskih organizacij združili, so novo organizacijo na novo vpisali v register. Prenehanje spojenih organizacij so morali vpisati v ustrezne rubrike registrskih listov, v katerih so bile vpisane, tako da so navedli registrsko številko nove organizacije.

Če se je ena gospodarska organizacija pripojila drugi, so pri tej novi organizaciji vpisali registrsko številko organizacije, ki se je pripojila, prenehanje pripojene organizacije pa so vpisali v ustreznem stolpec registrskega lista, na katerem je bila vpisana, tako da so navedli registrsko številko organizacije, ki ji je bila pripojena.

Če se je gospodarska organizacija razdelila na dve ali več gospodarskih organizacij, so vpisali na registrski list prenehanje organizacije z navedbo registrskih številk na novo ustanovljenih organizacij, ki so nastale.

Podjetje ali zadruga je bilo lahko tudi ukinjeno. Podlaga ukinitve je bil sklep ljudskega odbora ali drugega državnega organa, ki je imel pravico izdati tak sklep ali likvidacijskega senata okrožnega gospodarskega sodišča. Sklep o prenehanju poslovanja

⁷ Glej prejšnje poglavje.

so vpisali v posebno rubriko registra z oznako, da je podjetje (ali zadruga) v likvidaciji, navedli imena članov likvidacijske komisije ali pa likvidacijskega upravitelja, ki je izdal odločbo o prenehanju, ter številko in datum te odločbe.

Izbris podjetja ali zadruga je bil izvršen na podlagi priglasitve, ki jo je po zaključku likvidacijskega postopka dala likvidacijska komisija oziroma likvidacijski senat okrožnega gospodarskega sodišča.

Če je bil sedež podjetja ali zadruga prenesen z območja enega okrožnega gospodarskega sodišča na območje drugega, so morali prijaviti spremembo na sodišče, na katerem je bilo vpisano. Priložiti so morali dovoljenje ljudskega odbora, na območje katerega so prenesli sedež, ter dovoljenje ljudskega odbora, na območju katerega je bil prejšnji sedež. Sodišče je izdalo odločbo o izbrisu podjetja ali zadruga. S to odločbo in vsemi spisi so lahko prijavili podjetje na drugem okrožnem gospodarskem sodišču, ki je opravilo nov vpis.

Poslovanje v zadevah prisilne likvidacije

Za likvidacijski postopek je bila potrebna priglasitev. To so zabeležili v ustrezno rubriko z oznako "da je podjetje ali zadruga v likvidaciji", poleg tega pa so morali vpisati tudi imena članov likvidacijskega upravitelja oziroma organa, ki je izdal odločbo o prenehanju, ter številko in datum te odločbe.

Vodje vpisnika L se je moral ob vsakem predlogu za prisilno likvidacijo gospodarske organizacije prepričati, ali je bil zoper to gospodarsko organizacijo že uveden likvidacijski postopek in ali je bilo to gospodarsko podjetje že kdaj prej v likvidacijskem postopku; ugotovitev je zaznamoval na ovitku spisa.

Likvidacijski sodnik je imel možnost, odrediti poleg vodenja popisa spisa še poseben popis upnikov in procesnih dejanj, ki so se pogosto ponavljala. Ta pisanja so morali hraniti ločeno v skupinah zaradi lažjega pregleda. Kadar je spis postal preobsežen, je postal nepregleden. Zato so ga razdelili na tri dele:

Prvi del (A) je dobil naziv "Glavni spis". Vanj so vlagali po časovnem zaporedju prispetja na sodišče predlog za uvedbo postopka in pomembne važne predloge, zapisnike o sodnih narokih, posvetovalne zapisnike, sodne sklepe in odredbe, poročila in zapisnike likvidacijskega upravitelja, pritožbe, ugovore nanje, drugostopenjske odločbe in vsa pisanja in listine, ki so zadevali vse upnike oziroma celotno likvidacijsko maso ali vsaj znatni del upnikov ali mase.

Drugi del (B) je dobil naziv "Popis upnikov in

terjatev". Ta del spisa so odprli, takoj ko je prišla prva terjatev. Ta del spisa so vpisali v popis spisa v glavnem spisu pod samostojno redno številko, tako da je nosil kot celota ustrezno označbo, npr. L 9/60-18, če je bil vpisan pod redno številko 18 popisa spisa v glavnem spisu.

Del B je bil sestavljen iz:

- popisa upnikov,
  - terjatvenih prijav, ki so jih pošiljala sodišča upnikom, in prilog.
- Popis upnikov je bil tabelarični pregled vseh upnikov in njihovih prijav in je bil sestavljen iz stolpcev:
1. zaporedna številka
  2. upnik (ime in naslov) z navedbo zastopnika
  3. prijavil terjatev na
    - a) glavnici,
    - b) obrestih
    - c) stroških
  4. terjatev priznana na
    - a) glavnici
    - b) obrestih
    - c) stroških
    - č) skupaj
  5. priznani upniški razred
  6. nepriznani del terjatev
  7. upnikova tožba
  8. upniku dokončno priznana
  9. opombe (glede P spisa in drugih spisov, glede taks itd.)

Tretji del (C) je imel naziv "Razno". Vanj so vlagali predvsem dostavnice (povratnice, vročilnice itd.), ki jih zaradi velikega števila ni bilo mogoče prilepiti na pripadajoči sklep. Priložili so še poseben vročevalni list, ki je omogočal hiter vpogled v datume vročitev posameznih sklepov.

V ta del so odlagali tudi odpravke sklepov, ki v tistem trenutku niso bili potrebni, bi jih pa mogoče potrebovali kasneje, razni koncepti tekstov ali obračunov, ki jih še niso zavrgli pred arhiviranjem končnega spisa, ter tudi razne druge priloge in pisanja, ki so bili za spis in postopek vsaj začasno še potrebni, pa po svoji vsebini niso spadali niti v del A niti v del B.

Priglasitev obratne in poslovne enote

Kot obratne oziroma poslovne enote so bili mišljeni trgovine v sestavu trgovskih podjetij, prodajalne proizvodnih podjetij, skladišča, odkupne postaje, trgovska predstavništva, gostišča v sestavu gostinskih podjetij, delavnice v sestavu obrtnih podjetij, gradbišča v sestavu gradbenih podjetij, samostojni obrati v sestavu kmetijskih zadrug, mon-

tažni obrati in druge podobne enote.

Če je imela obratna oziroma poslovna enota v poslovanju samostojne pravice (pravica do sklepanja pogodb v svojem imenu in na svoj račun ali v imenu in na račun podjetja oziroma zadruga) ali pa so obstajale omejitve glede odgovornosti podjetja ali zadruga, so vpisali enoto na poseben registrski list. Na poseben registrski list so vpisali tudi tiste obratne ali poslovne enote, ki so jih ustanovili zunaj sedeža podjetja ali zadruga na območju istega okrožnega gospodarskega sodišča ali v register okrožnega gospodarskega sodišča, na območju katerega je tak obrat imel svoj sedež.

Okrožno gospodarsko sodišče, na območju katerega je imela poslovna enota svoj sedež, je poslalo okrožnemu gospodarskemu sodišču, na območju katerega je imelo podjetje ali zadruga svoj sedež, odločbo o registraciji enote, da jo je to vpisalo v registrski list, v katerem je bilo vpisano podjetje ali zadruga.

Obratne ali poslovne enote, ki so postale samostojna podjetja, je bilo treba registrirati po postopku, ki je veljal za registracijo ustanovitve podjetja.

Priglasitev za vpis obratne ali poslovne **enote v register je obsegala:**

- ime firme in sedež enote,
- podatke o dejavnosti, s katerimi se je podjetje nameravalo ukvarjati;
- ime poslovodja (šefa, upravnika),
- ime podjetja (zadruga), ki je ustanovljalo enoto, ter številko in datum akta o ustanovitvi;
- ime državnega organa, ki je izdal dovoljenje za ustanovitev enote, ter številko in datum dovoljenja;
- ime in poklic osebe, ki je imela pravico podpisovati enoto in pa meje njenega pooblastila.
- kakšen namen pošiljanja ter označba poslovne številke spisa, na katerega se je nanašala pošiljka, vrsta pošiljke (nakaznica, denarno pismo, paket itd...), označbo vrednostne pošiljke v dinarjih, odkupnino ali povzetje v dinarjih, plačano poštnino v dinarjih, datum in potrdilo pošte ali banke, datum prevzema in podpis odgovornega uslužbenca na ustanovi ter kolona za opombe.
- Predajna knjiga za pakete, vrednostna pisma in priporočene pošiljke: vanjo so vpisovali vsa vrednostna pisma in priporočene pošiljke, ki jih je sodišče pošiljalo. Zapisani so: zaporedna številka, prejemna oziroma vplačilna številka pošte, prejemnik pošiljke, naslovna pošta, vrednost v dinarjih, poštnina v dinarjih, teža v kilogramih ali gramih, odkupnina v dinarjih, poštnina v dinarjih; v kolono za pripombe pa so vpisovali opravilne številke spisov.

- Dostavna knjiga za predajo pošiljk po pošti – navadna pisma: vanjo so vpisovali pošiljke, ki so jih predali pošti navadno ali pa s povratnico nepriporočeno. Zapisani so: zaporedna številka, dan odprave, poslovna številka spisa, naslovnik, ki mu je bila pošiljka poslana, znesek potrošenih poštnih znamk v dinarjih, potrdilo pošte o prevzemu pošiljk.
- Dostavna knjiga za vročitev pošiljk po uslužbencu: vanjo so vpisali zaporedno številko, dan odpreme, opravilne številke spisov, naziv prejemnika pošiljke, dan vročitve spisa, popis vročevalca in podpis prejemnika.

Kazenski oddelek

Ob kazenskem vpisniku Pk so vodili kartoteko.

- Koledar: vanj so vpisovali enake podatke kakor v koledar civilnega oddelka in je vseboval enake kolone.
- Seznam odposlanih spisov, ki jih je bilo treba vrniti – odhodniki: ta seznam je vseboval iste podatke kot v civilnem oddelku.
- Kontrolnik denarnih kazni, premoženjskih koristi in stroškov za kazenska postopanja, plačanih v gotovini: vanj so vpisovali denarne kazni, premoženjske koristi in stroške za kazenske postopke, ki so jih morale plačati obsojene osebe ali podjetja, po teh kolonah – zaporedna številka se je delila v dve koloni in sicer na novo številko in številko preteklega leta (če je bilo treba na koncu le-to prenesti v novo leto, ker še ni bila plačana), naziv priimek in ime plačilu zavezane stranke, bivališče – ta kolona je razdeljena na kolone za opravilno številko in za dan, znesek odmerjene denarne kazni ali premoženjske koristi ali stroškov za kazenska postopanja v dinarjih, oproščeno plačilu oziroma razveljavljena odmera v dinarjih, izrečena za neizterljivo, konec leta ostale neplačane denarne kazni, premoženjske koristi, stroškov kazenskega postopanja, dan, predloga za prisilno izterjavo in naziv ter sedež, na katerega je bil predlog poslan, in opombe. Ta kontrolnik je končal ob koncu leta, neplačane denarne kazni, premoženjske koristi in stroški za kazenske postopke so bili preneseni v novo poslovno leto.

Izvršilni oddelek

- Imenik k vpisniku J je bil namesto kartoteke; vsebuje stolpce za te podatke: naziv, priimek in ime, bivališče zavezane stranke, naziv, priimek in ime ter bivališče zahtevajoče stranke, izvršilni

zahtevek in poslovno številko izvršilnega naslova, oznaka spisa.

- Koledar: vanj so vpisovali enake podatke kakor v koledar civilnega oddelka in vsebuje iste stolpce.

Oddelek prisilnih likvidacij

- Imenik k vpisniku L, ki je imel vlogo kartoteke: Imel je naslednje stolpce za: dan prejema, številko spisa prve stopnje, naziv in sedež ali priimek in ime ter bivališče. Delil se je na dva dela in sicer: stolpec za dolžnika in na stolpec za predlagatelja ali pritožitelja. Zadnji stolpec je bil namenjen poslovni številki spisa.
- V koledar so vpisovali likvidacijske naroke. Vseboval je enake stolpce kot v civilnem oddelku.

Predsedstvena pisarna

- Imenik k vpisniku Su je imel stolpec za predlagatelja z nazivom in sedežem, vsebino vloge in poslovno številko spisa.
- Potni dnevnik za službena dejanja, izvršena zunaj sedeža ustanove. Vsebovala je vse podatke o službenih dejanjih zunaj sedeža ustanove z odobritvijo predsednika. Imela je stolpce: za zaporedno številko, opis potovanja z začetkom – datum, ura, kdaj je potovanje končano, priimek, ime in položaj uslužbenca, predmet in vrsto službenega dejanja, označbo spisa, način potovanja /z letalom, vlakom itd/, razdaljo od sedeža ustanove v kilometrih /stroški pristojnine v dinarjih/ in pripombe.

Registrski oddelek

Upoštevač pravna predpisa:

1. Odlok o registraciji gospodarskih organizacij (Ur. l. FLRJ št. 43-536/54 in
2. Navodilo o registraciji gospodarskih organizacij (Ur. l. FLRJ št. 45/54 je podan opis vpisnikov in pomožnih knjig ter način vpisovanja.

Vpisnik Fi

Ko je prišla vloga /priglasitev za vpis v register/ na sodišče, so jo vpisali najprej v vpisnik Fi.

V rubriko 1 so najprej vpisali opravilno številko te vloge. Vloga je obdržala to številko, dokler ni bil izvršen vpis v register. Naknadne vloge, ki jih je priglasitelj poslal na poziv sodišča in so zadevale isti predmet, so vpisovali v ta vpisnik, vendar so opravilni številki vloge pripisali naslednjo redno številko, npr. Fi 15/2 ali Fi 15/3.

V rubriko 2 so vpisali datum dohodne stam-piljke, odtisnil jo je uradnik vložišča na vlogi.

V rubriko 3 so vpisali firmo – ime in sedež podjetja oziroma zadruga, ki je vložila priglasitev.

V rubriko 4 so vpisali kratko vsebino priglasitve, npr. spremembo članov upravnega odbora ali priglasitev novega podjetja itd.

Ko je bil izdan sklep o vpisu v register, so na vlogi prečrtali opravilno številko vpisnika Fi, namesto nje pa napisali opravilno številko iz registra /registrska številka/, hkrati pa se je v vpisniku Fi odčrtala opravilna številka vloge, medtem ko se je v rubriko 5 vpisala registrska številka.

Registrska številka je imela pred številko samo še označbo "Rg" tj. označbo registra podjetij in obrtov, ali pa označbo "Zadr", t.j. označbo združnega registra. Poleg označbe Rg oziroma Zadr so pripisali tudi rimsko številko, s katero je bil označen registrski zvezek, v katerem je bilo podjetje oziroma zadruga vpisana (npr. Rg II 284/1 ali Zadr I 31/1).

Če je bila priglasitev s sklepom zavrtnjena, je ostala rubrika 5 prazna, v rubriko 6 /pripombe/ pa so vpisali sklep o zavrnitvi priglasitve s pripisom: "Priglasitev vpisa zavrtnjena", hkrati pa odčrtali opravilno številko vpisnika Fi.

Sklep o zavrnitvi priglasitve vpisa, ki se je nanašal na že vpisano gospodarsko organizacijo, so prav tako označili z registrsko številko, in sicer z naslednjo redno številko. V tem primeru so vpisali v rubriko 5 vpisnika Fi registrsko številko z ustrežno redno številko, v rubriko 6 pa pripombo o zavrnitvi, kakor je že zgoraj navedeno. V to rubriko niso vpisali nič drugega.

Pojasnilo: Sklep o zavrnitvi priglasitve vpisa je dobilo registrsko številko z ustrežno redno številko zaradi evidence, da bi namreč v celotnem spisu ta sklep hitreje našli. Sicer pa je dobil z vpisom gospodarske organizacije v register celotni spis, ki se je nanašal na to organizacijo, registrsko številko in je bilo prav, da so vse vloge z ustreznimi rešitvami, ki so se nanašale na to gospodarsko organizacijo, bile označene z registrsko številko z ustrežno redno številko, na glede na to, ali se je vpis izvršil ali pa je bila priglasitev zavrtnjena.

Register podjetij in obrti

Vpis v register je izvrševal vodja registra s tem, da je vpisal v ustrezne rubrike registrske knjige podatke iz sodnega sklepa.

V zaglavju so vpisali registrsko številko z označbo registrskega zvezka, firmo podjetja, skrajšano firmo, če jo je imela ter sedež.

Če so vpisali v register obratne ali poslovne enote podjetja, ki je imelo svoj sedež na območju drugega registrskega sodišča, so vpisali v zaglavje firma in sedež podjetja, ki je ustanavljalo to enoto.

V rubriko 1 so vpisali tekočo številko vpisa.

V rubriko 2 so vpisali datum, ki je bil označen v dohodni štampiljki vloge, in opravilno številko vpisnika Fi.

V rubriko 3 so vpisali datum sodnega sklepa o vpisu ter registrsko številko z ustrežno redno številko.

Pojasnilo: Takoj, ko je bil opravljen prvi vpis v register, je dobil celotni spis registrsko številko z redno številko 1, pri vsaki nadaljnji rešitvi naslednjih vlog /novih prigrasitev/ pa dobi naslednjo redno številko, in to ne glede na to, ali je bila vloga pozitivno rešena ali zavrnjena.

V rubriko 4 so vpisali ime ustanovitelja podjetja tj. ljudskega odbora, gospodarske organizacije, zavoda s samostojnim financiranjem ali pa skupine državljanov, ter številko in datum odločbe o ustanovitvi.

V to rubriko so vpisali tudi prenos ustanoviteljskih pravic od ustanovitelja na kakšno drugo pravno osebo z označbo datuma in številke odločbe o prenosu.

V rubriko 5 so vpisali datum konstituiranja podjetja, kakor je bil označen v sodnem sklepu.

Pojasnilo: dan konstituiranja je bil dan, ko je podjetje prvič izvolilo organe delavskega samoupravljanja. Pri obrtih, ki jih je upravljal celotni delovni kolektiv pa dan, ko so podpisali člani delovnega kolektiva pravila (postavil jih je LO).

V rubriko 6 so vpisali poslovni predmet, kakor je bilo označeno v sodnem sklepu.

V rubriko 7 so vpisali priimek in ime direktorja oziroma upravnika oziroma poslovodje z označbo njegovega položaja, tj. ali je direktor, upravnik ali poslovodja.

Pri podjetju, ki še ni bilo konstituirano, so vpisali pri označbi položaja še besedici "do konstituiranja". Ob vpisu konstituiranja so ti dve besedi podčrtali z rdečo.

V rubriko 8 so vpisali priimek in ime direktorja kot v rubriki 7, pa še priimek in ime drugih oseb, pooblaščenih za podpisovanje firme oziroma podjetja. Poleg tega pa so vpisali pri vsakem pooblaščenju, zakaj je podpisoval, npr. kot računovodja, ali v odsotnosti direktorja ali kot komercialni direktor itd. ter meje njihovih pooblastil.

V rubriko 9 so vpisali spremenjeno firmo.

Pojasnilo: hkrati z izpolnitvijo rubrike 9 so v zaglavju registra prejšno firmo podčrtali z rdečo.

Rubrike 10 do 14 so se izpolnile pri vpisu obrat-

nih oziroma poslovnih enot podjetja.

V rubriko 10 so vpisali ime in sedež obratne oziroma poslovne enote.

Pojasnilo: ime firme poslovne enote je bilo vedno sestavljena iz imena firme podjetja in oznake te enote npr. Trgovsko podjetje "Hrana" v Ljubljani – prodajalna "Pepelka" na Trubarjevi cesti 5.

V rubriko 11 so vpisali poslovni predmet enote.

V rubriko 12 so vpisali priimek in ime poslovodje enote oziroma šefa predstavnštva.

V rubriko 13 so vpisali priimek, ime in poklic oseb, ki so imele pravico podpisovati firmo enote ter meje njihovih pooblastil.

Pojasnilo: ime poslovodje oziroma šefa iz rubrike 12 so vpisali, le če je imela ta enota samostojne pravice pri poslovanju, sicer je ostala ta rubrika prazna.

V rubriko 14 so vpisali samostojne pravice enote pri poslovanju, tj. pravico do sklepanja pogodb v svojem imenu in na svoj račun ali v imenu in na račun podjetja. Vpisali so tudi omejitve glede odgovornosti podjetja za obveznosti enote.

Pojasnilo: če so bile te samostojne pravice pri- glašene v daljšem besedilu, so izpolnili to rubriko tako, da so vpisali: "samostojne pravice kakor v členu npr. 15, 16 in 17 pogodbe z dne ...".

V rubriko 15 so vpisali spojitve, pripojitve, razdelitve, prenehanje, prisilno upravo, sanacijo in izbris podjetja.

Pri prenehanju podjetja zaradi uvedbe redne ali prisilne likvidacije so vpisali v to rubriko najprej uvedbo redne oziroma prisilne likvidacije z vpisom datuma in številke odločbe Ljudskega odbora pri redni likvidaciji ter datum in številko sklepa likvidacijskega senata pristojnega OGS pri prisilni likvidaciji.

Hkrati z izpolnitvijo rubrike 15 pri redni likvidaciji so vpisali še: "v likvidaciji" pri firmi podjetja v zaglavju. V rubriko 7 so vpisali likvidatorja. Pri vpisu prisilne likvidacije pa so vpisali ime prisilnega upravitelja. V obeh primerih so hkrati izbrisali pooblaščenca za podpisovanje firme v rubriki 8.

Po končani redni oziroma prisilni likvidaciji so vpisali v rubriko 15: "prenehanje zaradi končane redne oziroma prisilne likvidacije".

Pri uvedbi prisilne uprave in sanacije so vpisali v rubriko 15 datum in številko odločbe LO o uvedbi prisilne uprave oziroma sanacije. Hkrati so vpisali v rubriko 7 ime in priimek prisilnega oziroma sanacijskega upravitelja. Če pa je bil hkrati odrejen izbris direktorja in preostalih pooblaščenecv za podpisovanje, so njihova imena podčrtali z rdečo.

Ko je bila končana prisilna uprava oziroma sanacija, so vpisali v rubriko 15 datum in številko

odločbe o prenehanju prisilne uprave oziroma sanacije in vpisali ustrezne spremembe v rubriki 7 in 8.

V rubriko 16 /opombe/ se je podpisal uradnik, ki je izvršil vpis v register.

Pojasnilo: prazne rubrike niso prečrtavali. Pod vsakim vpisom so potegnili črno vodoravno črto. Z rdečo črto so podčrtavali vse spremembe vpisov. Če pa so podjetje izbrisali iz registra, so potegnili po sredi registrskega lista od zgoraj navzdol navpično rdečo črto.

Zadružni register

Glede izpolnitve rubrik od 1 do 8 so veljala enaka pravila kot pri registru podjetij in obrti.

V rubriko 4 so vpisali naloge zadruga, navedene v zadružnih pravilih, in pa posamezne konkretne odgovornosti, ki jih zadruga opravlja.

V rubriko 5 so vpisali priimek in ime posameznih članov upravnega odbora. Če sta bila dva člana z istim imenom in priimkom, so pripisali še njuna naslova.

Opozorilo: glede na zadnjo uredbo o kmetijskih zadrukah je ostalo odprto vprašanje, ali bodo vpisovali v zadružni register tudi imena članov zadružnega sveta in v katero rubriko.

V rubriko 6 so vpisali priimek in ime upravnika zadruga ter priimek, ime in poklic preostalih oseb, ki so imele pravico podpisovati zadrugo, vzrok, zakaj so lahko podpisovale, in morebitne meje njihovih pooblastil.

Izpolnitev rubrik od 7 do 13 je bila enaka kot pri registru podjetij in obrtov.

Pojasnilo: v rubriko 4 so vpisali višino deleža in jamstvo, v rubriko 5 pa še število članov upravnega odbora, kakor je bilo predpisano v zadružnih pravilih.

Pripomba: poleg pravnih oseb, omenjenih v navodilih so v zadružni register vpisali še zadružne in poslovne zveze ter zadružne hranilnice.

Pojasnilo: če se je k poslovni zvezi pripojilo dotedaj samostojno podjetje z več poslovnimi enotami (npr. trgovsko podjetje z več prodajalnami) kot obrat s samostojnim obračunom, je bilo treba vpisati v zadružni register pri poslovni zvezi to obratno enoto z več podobratih: tega register ni predvideval in ni imel za to ustreznih rubrik. Pomagali so si tako, da so pustili za vpisom obratne enote več listov praznih za vpisovanje posameznih sprememb, ki so zadevale te obratne enote, nato pa so vpisali podobrate te obratne enote vsakega na posebnem registrskem listu. V sklepu, s katerim je bil odrejen vpis te enote, pripišemo registrski številki še stran, na kateri so bile vpisane enote in posamezni pod-

obrat. Na ovitku spisa so zaradi večje preglednosti napisali, kateri obrati s podobratih obstajajo pri poslovni zvezi in strani registra, na kateri so vpisani.

Glede določila tretjega in četrtega stavka točke 27 navodil o registraciji gospodarskih organizacij je praksa pokazala, da je bilo dobro vpisati pri podjetju, ki je imelo več obratnih oziroma poslovnih enot, vsako od teh enot na poseben registrski list, ne glede na predpis, torej ne glede na to, ali so imele te enote kake samostojne pravice pri poslovanju oziroma ali so imele sedež zunaj podjetja oziroma zadruga.

Imeniki

Imenik za indiciranje gospodarskih organizacij je imel pet rubrik.

V rubriko 1 so vpisali firmo (firme podjetij, ki so imela poseben naziv, so vpisali dvakrat, in sicer glede na prvo črko firme in pa glede na prvo črko osebnega naziva – npr.: Trgovsko podjetje "Hrana", Ljubljana, so vpisali pod črko T in pod črko H.

Kmetijske zadruga so vpisovali glede na začetno črko kraja, kjer je imela zadruga sedež, enako tudi pri stanovanjskih in drugih zadrukah. Kjer je bilo več stanovanjskih zadrug z enakim imenom, so jih vpisali pod črko S (stanovanjska ...) ter s črko posebnega naziva, npr. stanovanjska zadruga "Teater" pod črko T.

V rubriko 2 so vpisali sedež firme ali zadruga.

V rubriko 3 so vpisali zvezek registrske knjige in registrsko številko firme ali zadruga.

V rubriko 4 so morali vpisati listovno številko registrske knjige, pod katero je bilo podjetje vpisano.

V rubriko 5 "Pripombe", so vpisali spremembo in izbris firme. V teh dveh primerih so dotedanji vpis v imeniku rdeče podčrtali.

Sprememba sodnega poslovnika – Začasno navodilo leta 1966

Člen 213

Člen se spremeni tako, da se črtajo vpisniki:

- vpisnik prisilnih likvidacij L
  - vpisnik registrskih zadev Fi
- in vpišejo vpisniki:
- vpisnik za registrske zadeve za gospodarske organizacije FI
  - vpisnik za registrske zadeve za zavode US.
- Okrožna gospodarska sodišča** so vodila še:
- registre delovnih organizacij in sicer – registre podjetij in obratov
  - zadružni register

- register zavodov.

Člen 216

Člen se spremeni tako, da s črtanjem:

- kartotečnih listkov k vpisniku Pk za pravne osebe
  - kartotečnih listkov k vpisniku Pk za fizične osebe
  - kontrolnika denarnih kazni, premoženjskih koristi in stroškov za kazenski postopk Ktr
  - imenika k vpisniku I
  - imenika k vpisniku R
  - seznama rubežev oziroma kartotečni list rubežev
  - seznama izvršilnemu organu poverjenih izvršeb
  - kartotečnih listkov k vpisniku L
  - kontrolnika izrečenih rednih denarnih kazni
  - kartotečnih listkov k vpisnikoma P in Pl.
- Vpiše pa se:
- imenik k vpisnikom
  - seznam pogojnih sodb
  - seznam zaseženih predmetov
  - rokovnik k registrskim vpisnikom Fi, Us
  - karton za obsojeno pravno osebo
  - kartotečne listke k vpisniku I in Pl.

Člen 240a

"Vpisnik US

V vpisnik US vpisujejo okrožna gospodarska sodišča priglasitve za vpis ustanovitve zavoda v register."

Člen 241

Člen se spremeni tako, da se glasi:

"Imeniki se vodijo v obliki knjige za eno leto ali za več let skupaj v isti knjigi, po abecedi, in imajo za posamezne črke, ki so ob desnem robu knjige, ustrezno število strani. Okrožna gospodarska sodišča vodijo imenike k vpisnikom I in Pl v obliki kartoteke.

Če se vodijo imeniki v eni knjigi za več let skupaj, se med vpisi posameznih let pri vsaki črki posebej vpiše letnica z rdečilom.

Praviloma se vodi za vsako vrsto postopka en sam imenik ne glede na označbo vpisnika. Če ima sodišče večje število zadev posamezne vrste postopka, lahko vodi posebne imenike k posameznim vpisnikom na enem obrazcu.

Ne vodijo se imeniki k vpisnikom Kp, Kr, Kri, R, Pom, Kv, Uo, St.

Imenik b kazenskem vpisniku se vodi po priimkih obdolžencev, imenik k pravnemu vpisniku po priimkih tožencev, imenik k izvršilnemu vpisniku po priimkih zavezanecv, imenik k zapuščinskemu vpisniku po priimkih zapustnikov, imenik k vpisniku Os po priimkih oseb, na katere se postopek nanaša.

Določbe prejšnjega odstavka ne veljajo za gospodarska sodišča, ki vodijo imenike k Pl in I vpisniku v obliki kartoteke. Ti imeniki se vodijo po nazivih in sedežih tožeče oziroma zahtevajoče stranke.

Če je v isti zadevi več obdolžencev, tožencev ali zavezanecv itd. se vpiše v imenik osebno vsakega izmed njih.

Če je treba vpisati svoje ali več oseb z enakim osebnim imenom, se k osebnemu imenu pripiše tudi prebivališče.

Če je treba vpisati neznanega storilca, se v imenik vpiše pod črko N "neznani storilec" in v oklepaju oškodovančev osebno ime. Če se naknadno neznan storilec identificira, se ga v imenik na novo vpiše pod ustrezno črko, pri prejšnjem vpisu pa napravi zveza v stolpcu za pripombe.

Delovna organizacija se vpiše po začetni črki naziva, ne po dejavnosti ...

... K vpisniku Su se vodita osebni in stvarni imenik, v katerem se vpisujejo vse Su zadeve, razen okrožnic, določenih za uvrstitev v zbirko okrožnic. Zadeve se vpisujejo v imenika kronološko in sicer v osebne ali stvarne, po potrebi pa zaradi pomembnosti zadeve ali zaradi boljšega pregleda v oba."

Ta začasna navodila so se uporabljala od 1. 1. 1967 dalje.

Pravilnik o notranjem poslovanju občinskih, okrožnih in okrožnih gospodarskih sodišč

(prečiščeno besedilo, Ljubljana 1976)

Sodna uprava

- vpisnik Su – vpisnik za zadeve sodne uprave
- vpisnik SuZ – vpisnik za zaupne in strogo zaupne zadeve sodne uprave

Vpisniki, ki so jih vodila **okrožna gospodarska sodišča**:

- vpisnik Pk – vpisnik gospodarskih prestopkov
- vpisnik P – vpisnik za plačilne naloge
- vpisnik I – vpisnik izvršilnih zadev
- vpisnik St – vpisnik prisilnih poravnav
- vpisnik Pkr – vpisnik za preiskovalna dejanja
- vpisnik Kv – vpisnik za izven obravnavni senat
- vpisnik R – vpisnik za razne zadeve iz pristojnosti gospodarskih sodišč
- vpisnik Su – vpisnik za zadeve sodne uprave
- vpisnik SuZ – vpisnik za zaupne in strogo zaupne zadeve sodne uprave

Okrožna gospodarska sodišča so vodila še naslednje vpisnike:

- vpisnik za overovitve
- vpisnik za sodni register Srg

Okrožna gospodarska sodišča so vodila še naslednje imenike in pomožne knjige:

- kartotečne listke k vpisniku I in Pl
- osebni imenik k Su vpisniku
- stvarni imenik k Su vpisniku
- imenik k vpisnikom
- seznam pogojnih sodb
- seznam zaseženih predmetov

- karton za obsojeno pravno osebo
- karton za obsojeno odgovorno osebo.

Statistična poročila prvega obdobja delovanja gospodarskih sodišč

Podobno kot opis pomožnih knjig gospodarskih sodišč ter problemov pri vpisovanju firm in zadrug so fotokopije statističnih poročil, ki jih hranimo v Zgodovinskem arhivu v Celju. Verjetno so tudi ti del fonda Ministrstva za pravosodje, ki jih hrani Arhiv Republike Slovenije, zato se tudi tukaj porajajo težave pri točnem citiranju teh dokumentov. Iz poročil so vidni problemi, ki so nastajali v prvem obdobju delovanja gospodarskih sodišč, reševanje teh, predvsem pa število sporov in rešenih primerov. S tega stališča je vsebina dokumentov zelo zanimiva in je zato priključena temu prispevku. Tako je predstavljen tisti del iz vsakega poročila, ki se nanaša na delo gospodarskih sodišč, in sicer v originalnem zapisu.

Delo rednih sodišč LRS v letu 1955

"... Pač pa so najčešča in najnevarnejša kazniva dejanja takozvanega gospodarskega kriminala raznovrstnih oblik (nemarno poslovanje, tatvine, poneverbe, uradne zlorabe, ponarejanje uradnih listin, podkupovanje). V splošni akciji proti temu škodljivstvu so sodišča v preteklem obdobju prispevale z učinkovitim sojenjem in ostrim kaznovanjem. Ob tem lahko ugotovimo, da se ta kazniva dejanja ne pojavljajo v državnem aparatu ali družbenih ustanovah ali organizacijah, niti v podjetjih splošnega družbenega značaja kot so pošta, železnica, bolnice. Značilno je tudi, da ga ni v

rudnikih. Skratka, ta kriminal se ne pojavlja tam, kjer je poslovanje dobro organizirano, kjer je uvedena učinkovita evidenca in kontrola. Pojavlja pa se po tovarnah, trgovinah, gostiščih, obrtnih podjetjih, kmetijskih zadrugah, odkupnih in posredovalnih podjetjih, kjer najdejo nepošteni elementi zaradi slabosti v poslovanju, evidenci in kontroli vrzeli in možnosti za osebno okoriščenje. Storilci se rekrutirajo deloma iz vrst uslužbencev in delavcev prizadetih podjetij, deloma pa izven podjetij (obrniki), ki iz okoriščevalnih nagibov pokvarijo sicer večkrat dober in pošten delovni kolektiv. Vzrok takega škodljivstva niso morda neugodne gnotne ali socialne prilike, ker večinoma ne izvira od gnotno šibkih ali socialno ogroženih storilcev, temveč pretežno od sicer gnotno ali primerno dobro situiranih ljudi. Čeravno so med storilci tudi delavci, pa bremeni glavna teža tega škodljivstva v prvi vrsti v druge poklice, predvsem iz vrst uslužbencev, ker ti povzročajo največ škode. Zaradi slabe kontrole se ta kriminal kasno odkriva, ko je že nastala velika škoda in ko je raziskava zelo otežkočena. Razumljivo je zato, da dajejo prav kazniva dejanja te vrste sodiščem največ dela ...".

Poročilo o delu pravosodja v letu 1955

"... Gospodarsko sodstvo je vršilo Višje gospodarsko sodišče in 4 okrožna gospodarska sodišča. Iz istih razlogov kot redna so morala tudi okrožna gospodarska sodišča prilagoditi svoje sodne okoliše novi upravno-teritorialni razdelitvi. S tem so se tudi okoliši okrožnih gospodarskih sodišč spremenili tako, da obsegajo dosledno teritorialna področja več upravnih okrajev. Tudi pri gospodarskih sodiščih je treba zelo pozitivno oceniti sodelovanje občasnih sodnikov, katero funkcijo je v preteklem letu opravljalo 525 občasnih sodnikov ...".

Pri gospodarskih sodiščih je bilo leta 1955 dela vse več. To je vidno s tabele:

	1954			1955		
	pripad	rešeno	konec leta nerešeno	pripad	rešeno	konec leto nerešeno
Civilnih spornih	27.518	27.416	1.492	28.788	26.956	3.324
Izvršilnih	6.528	6498	146	7.528	7.425	249
Likvidacij	60	13	47	80	40	87
Kazenskih	680	559	121	715	767	69
Drugostopnih civilnih	22	10	12	226	212	26
Drugostopnih kazenskih	115	91	24	144	160	8
SKUPAJ	34.923	34.587	1.842	37.481	35.560	3.763

Prikazana slika gospodarskih sodišč ne predstavlja posebne problematike, vendar pa je zlasti dotok dela v letu 1955 zahteval tudi od kadrov na

gospodarskih sodiščih izredne napore, da so lahko tekoče izvrševali povečano delo.

Poročilo o delu pravosodja v letu 1956

"... Posamezna področja sodstva gospodarskih sodišč:

Po vsebini je civilno sodstvo gospodarskih sodišč v preteklem letu 1956 obsegalo reševanje gospodarskih sporov med gospodarskimi organizacijami pretežno zaradi prekršitve eklanjenih pogodb, zaradi plačila odškodnin ter zaradi plačila kupnin za dobavljeno blago. V nekoliko manjšem obsegu so reševala gospodarska sodišča tudi spore iz železniškega, pomorskega in cestnega prometa, nadalje gradbene spore, zavarovalne spore, kakor tudi spore iz nelojalne konkurence in zaščite avtorskih pravic. Tudi menični spori so se v preteklem letu pojavljali.

Pri sporih so kot stranke nastopale trgovska in obrtna podjetja, v manjšem obsegu tudi industrijska in transportna podjetja.

Po številu so spori in izvršbe v letu 1956 porasli za okoli 38% naproti številu v letu 1955. V letu 1955 je namreč število sporov znašalo 26.281, število izvršb pa 6.394. V letu 1956 je znašalo število sporov 37.479, število izvršb pa 16.742.

Porast sporov in izvršb je treba pripisati objektivnim in subjektivnim vzrokom. Med prve štejemo vsekakor naraščanje števila gospodarskih organizacij, naraščanje naše proizvodnje, povečanje izvoza in strogo finančno politiko Narodne banke, ki zahteva hitro obračanje kreditiranih sredstev in ažurno izterjevanje dolžnikov. V letu 1956 je omejevanje investicijske delavnosti povzročilo precej sporov med investitorji in gradbenimi podjetji. Med subjektivne vzroke sporov pa prištevamo predvsem neažurno knjigovodstvo, zlasti pa tudi težnjo po izkoriščanju tujih obratnih sredstev, kar očitno predstavlja za podjetja kljub stroškom spora še vedno cenejše inugodnejše kreditiranje, kot iskanje in najemanje kreditov pri Narodni banki.

Gospodarska sodišča so ustregla temeljni zahtevi gospodarskega prometa po hitrem reševanju gospodarskih sporov in izvršb. To dejstvo je za gospodarstvo zelo važno, ker namreč sodišča s svojimi civilnimi posegi izdatno pomagajo pri kroženju finančnih sredstev in pri vzdrževanju finančne ter plačilne discipline med gospodarskimi organizacijami. Treba je upoštevati, da je vrednost vseh sporov in izvršilnih zadev v letu 1956 znašala okoli 18 milijard dinarjev.

Okoli 80% vseh spornih in izvršilnih zadev so gospodarska sodišča rešila v 15. dneh. Ostalih 20% sporov so gospodarska sodišča rešila v roku od 1–3 mesecev. O zaostankih pri gospodarskih sodiščih ni mogoče govoriti, čeprav je delo, kot prikazano, znatno naraslo.

Tudi v kazenskem sodstvu gospodarskih sodišč je pripad zadev porasel za 16% nasproti stanju v letu 1955.

Med prekršenimi predpisi zavzema prvo mesto uredba o trgovanju, nato uredba o knjigovodstvu gospodarskih organizacij in še nekatere uredbe, ki predpisujejo finančno poslovanje. V manjšem obsegu so bila prekršene uredba o upravljanju osnovnih sredstev, uredba o obratnih sredstvih,

uredba o nadzorstvu nad živili in uredba o zunanje-trgovinskem ter deviznem poslovanju. Obsodbe zaradi gospodarskih prekrškov so na splošno pozitivno vplivale na gospodarske organizacije, saj ni bilo primerov, da bi se že kaznovane gospodarske organizacije znova pojavljale pred sodišči kot obtoženci.

Število prisilnih likvidacij v letu 1956 niso bili več samo subjektivnega značaja (nepravilno, nesolidno poslovanje, osebno okoriščanje itd.). Do izraza so prišli tudi objektivni vzroki. Med temi se je začela zlasti v gradbeništvu, v živilstvu in v obrtništvu uveljavljati gospodarska konkurenca. Zaradi prevelikih produkcijskih stroškov namreč posamezna podjetja niso sposobna, da bi konkurirala industrijskim ali pa drugim gospodarsko – solidnejše organiziranim podjetjem.

Gospodarska sodišča streme zlasti za tem, da bi prisilne likvidacije dokončale čimprej in s čim manjšimi stroški. Zato v dopolnjevanju uredbe o prisilni likvidaciji uveljavljajo v praksi ukrepe, ki sedanjí postopek poenostavljajo in skrajšujejo ...".

Poročilo državnega sekretariata za pravosodno upravo o delu sodstva in pravosodne uprave od leta 1954 dalje (18. 4. 1958)

"Pomembno spremembo in napredek v sodstvu je vnesel leta 1954 zakon o gospodarskih sodiščih. Prejšnje okrožne državne arbitraže so postale okrožna gospodarska sodišča, republiške arbitraže pa Višje gospodarsko sodišče. Civilno sodstvo gospodarskih sodišč je v glavnem zajemalo spore med gospodarskimi podjetji zaradi neizvršenih dobav ali pa so bile iztožene kupnine za dobavljeno blago. V manjši meri so bili zastopani spori zaradi kvalitete dobavljenega blaga. Med strankami je bil pretežno zastopan trgovski sektor, v drugi vrsti industrija, v manjši meri pa tudi druge gospodarske panoge. Preko civilnega sodstva gospodarskih sodišč se je vzdrževala finančna disciplina in so bila ta sodišča eden izmed važnih vzvodov naše finančne politike. Vrednost vseh civilnih sporov, ki so jih obravnavala gospodarska sodišča, je znašala letno okoli 15 milijard dinarjev.

Medtem ko je celotni pripad vseh zadev pri gospodarskih sodiščih do leta 1957 naraščal, je v tem letu upadel v celoti približno za 30% zaradi stabilizacije našega gospodarstva, izdaje popolnejših in trajnejših predpisov gospodarske zakonodaje, zaradi prožnejše kreditne politike denarnih zavodov ter boljšega administrativnega in finančnega poslovanja. K temu je znatno prispevala okrepitev delavskega samoupravljanja v gospodarskih organizacijah. V podjetjih se ustvarjajo boljši poslovni odnosi, ki temeljijo na obojestranskih komercialnih interesih, katere bi sicer avtomatsko izterjevanje začasnih denarnih dolgov utegnilo poslabšati. Zaradi tega se zatekajo gospodarske organizacije k tožbam le v skrajnem primeru.

Gospodarska sodišča so tekoče reševala vse spore in tudi

v kazenskem sodstvu gospodarskih sodišč ni bilo nikoli nobenih zaostankov. Pretežna večina sporov in izvršilnih zadev je bilo rešenih v času do 15 dni (od 85 do 98%), v ostalih primerih pa je trajal postopek pred gospodarskimi sodišči največ tri mesece.

Tudi v kazenskem sodstvu gospodarskih sodišč je po začetnem naraščanju v letu 1957 opaziti zmanjšanje le-teh, ker so gospodarske organizacije in odgovorne osebe postale pozornejše do pravnega izvrševanja zakonitih predpisov."

Poročilo o delu in problemih pravosodja v letu 1959

"... Gospodarska sodišča

Obstoječa organizacijska mreža gospodarskih sodišč (4 okrožna in 1 višje) ustreza potrebam ter vprašanje morebitne organizacije oziroma razširitve ni aktualno.

Na gospodarskih sodiščih je tudi v tekočem letu opaziti nadaljnje naraščanje pripada zadev. Na okrožnih gospodarskih sodiščih se je v prvih treh tromesečjih tekočega leta dvignil pripad v primerjavi z istim obdobjem v letu 1958 za 3794 zadev ali 11,8%, na višjem gospodarskem sodišču pa za 641 zadev ali za 18%. Le zadev prisilne likvidacije je bilo na okrožnih gospodarskih sodiščih nekoliko manj kot v letu 1958 (30:40). Kljub povečanemu pripadu pa se je število nerešenih zadev napram stanju na koncu leta 1958 zmanjšalo ter je delo gospodarskih sodišč povsem ažurno.

Porast števila civilnih sporov v primerjavi s prejšnjim letom gre deloma na račun porasta likvidnih mandatnih tožb, deloma pa na račun porasta resničnih spornih zadev, pri katerih pride do obširnega razpravljanja in do sodbe. Kar se tiče porasta resničnih sporov, je ta porast pripisati deloma normalnemu razvoju in rasti našega gospodarstva, ki ima zaradi naraščanja vsakovrstnih pogodbenih in drugih odnosov za posledico tudi porast resničnih gospodarskih sporov. Deloma pa je ta porast resničnih gospodarskih sporov pripisati tudi vestnejšemu in skrbnejšemu varovanju in uveljavljanju pravic posameznih gospodarskih organizacij. Kar se tiče visokega števila mandatnih tožb, pa so vzroki za ta pojav, podobno kakor pri ostalih gospodarskih sodiščih, v glavnem isti kakor v prejšnjem letu.

V problematiki posameznih gospodarskih sporov ni opaziti kakih bistvenih sprememb. Še vedno so zelo številni obračunski spori, pogosto kot posledica malomarne evidenčne in računovodske službe v posameznih gospodarskih organizacijah. Določeno število sporov izvira iz slabe komercialne in reklamacijske službe v podjetjih, številni so tudi spori, ki se rodijo zaradi pomanjkljivih dobavnih pogodb, kot posledica slabega poznavanja pogodbenega in uzančnega prava. Gradbeni spori v zvezi s kvaliteto opravljenih gradbenih del postajajo redkejši, pač pa se ponavljajo primeri sporov zaradi pomanjkljivo sestavljenih gradbenih pogodb in zaradi nepravilnega zaračunavanja gradbenih storitev in stroškov. Redno se pojavljajo spori avtorskega in firmskega področja

ter s področja neljalne konkurence. Sorazmerno redki so spori v zvezi s prevozom blaga po železnici, še redkejši pa so pomorsko – pravni spori. Bolj številne postajajo tožbe za vodov za socialno zavarovanje zaradi izterjave rentnih zahtevkov in socialnega ter invalidskega zavarovanja, kot posledica delovnih nezgod. Tu obstoja poseben problem v tem, da se judikatura rednega in gospodarskega sodstva v nekaterih bistvenih pravnih vprašanjih razhaja, kar bo terjalo v najbližji bodočnosti ustrezno uskladitev.

Gospodarska sodišča poročajo o težkočah, ki nastajajo v praksi v zvezi z uporabo 479. čl. ZPP. Vedno pogostejši so primeri, ko tožče stranke, posebno iz drugih republik, želeč prirediti na stroških, sodišču sporoče, da sicer vztrajajo pri tožbenem zahtevku, vendar tudi na ponovni narok za glavno obravnavo ne bodo pristopile, češ da se naj razpravlja v njihovi odsotnosti. Taki primeri so pogosti v slučajih, ko se spor predhodno zreducira samo še na pripadke. Ker običajno v takem primeru noče pristopiti tudi tožena stranka, mora sodišče postopek ustaviti, četudi je očitno, da bi tožnica uspela. Vprašanje je, ali je to v gospodarskem pogledu oportuno.

Porast izvršilnih zadev je pripisati bistveno istim vzrokom, ki so vplivali na porast civilnih sporov. Razen tega se je znatno povečalo tudi število ugovorov proti izvršilnim sklepom, katerih reševanje bistveno razširja obseg dela v primerih, kjer je zaradi istočasno predlagane nasprotne izvršbe treba razpisati razpravo. Porast ugovorov proti izvršilnim sklepom je pretežno posledica netočne evidence gospodarskih organizacij o izvršenih plačilih, spornih kompenzacij itd. Najpogostejši način izvršbe proti gospodarskim organizacijam predstavlja tudi letos izvršba na dobroimetje gospodarskih organizacij. Še nadalje pa je ostal odprt v prejšnjem poročilu navedeni problem izvršbe na namenske sklade, ki je banka ne izvede, če bi realizacija predstavljala namensko razpolaganje. Isto velja glede izvršbe na osnovna sredstva gospodarskih organizacij, ki so bila nabavljena iz zavezančevih obratnih sredstev ali iz upniških obratnih sredstev v obliki blagovnega kredita. Vsa ta vprašanja na zadovoljiv način rešuje načrt novega zakona o izvršilnem postopku in bi le njegova čimprejšnja uveljavitev odpravila vse pereče neskladnosti in nesigurnosti na področju izvršbe. Pri presojanju utemeljenih pritožb v zadevah gospodarskih prestopkov se zapažajo vrzeli v predpisih in druge pomanjkljivosti predpisov. V resnici predpisi v določenih primerih s stališča gospodarske smotrnosti niso lahko izvedljivi. Sodišča uporabijo sicer večkrat načelo iz 4. čl. Kazenskega zakonika, vendar pa so pri uporabi tega določila premalo odločna in raje sledijo obtožbi. V posledici tega pride do očitkov birokratskega formalističnega gledanja gospodarskih sodišč, zlasti kadar se izrekajo le simbolične kazni. V predvidenem zakonu o gospodarskih prestopkih bi moralo biti po mnenju nekaterih gospodarskih sodišč načelo iz 4. čl. kazenskega zakonika o družbeni neškodljivosti dejanja za gospodarsko kazensko sodstvo posebej izdelano in razširjeno.

Pri obravnavah na gospodarskih sodiščih se zelo često dogaja, da odvetniki, ki nastopajo kot zagovorniki gospodarskih organizacij in odgovornih oseb, branijo stranke s tem, da polemizirajo s predpisi in prepričujejo sodišče, da so zastareli in neživljenjski.

Iz statističnih podatkov izhaja, da se število gospodarskih prestopkov ne manjša, nasprotno število prijav glede gospodarskih prestopkov je vedno višje.

Kaznovalna politika gospodarskih sodišč je v pogledu višine kazni še vedno premila in sodišča pri izrekanju kazni zlasti ne upoštevajo finančnih moči obdolženih gospodarskih organizacij.

Predlogov za uvedbo prisilne likvidacije gospodarskih organizacij je bilo v prvih treh tromesečjih tekočega leta 30 napram 40 v istem obdobju 1958. Kot vzrok njihovem padanju se navajajo tudi drugačni ukrepi, ki se jih ljudski odbori pogosteje poslužujejo zoper gospodarske organizacije, ki nimajo sposobnosti za nadaljnje poslovanje. To so predvsem redne likvidacije, prisilna uprava, združitve in pripojitve gospodarskih organizacij. Vendar pa se v primerih prisilnih likvidacij še vedno ugotavlja pomanjkljiva kontrola pristojnih organov nad gospodarskimi organizacijami. So primeri, da občanski ljudski odbori kljub temu, da so potom zaključnih računov ali drugače obveščeni o slabem finančnem stanju gospodarskih organizacij, ne povzamejo takoj potrebnih ukrepov in se zadovoljujejo z izjavami vodilnih uslužbencev v gospodarskih organizacij, da se bo stanje izboljšalo. Pri gostinskih obratih, kjer so prisilne likvidacije zelo pogoste, so često vzrok temu prevelike investicije, pa tudi premajhna odškodninska odgovornost članov kolektiva in slabo gospodarjenje z drobnim materialom, ki se nabavlja znova iz obratnih sredstev.

V zvezi z razvojem pomorske prometne dejavnosti v LRS je višje gospodarsko sodišče sodelovalo z Združenjem za pomorsko pravo. Ker je pomorsko-pravna problematika v Sloveniji več ali manj nova ter jo naša sodišča šele postopoma osvajajo, se je Višje gospodarsko sodišče v Ljubljani zaradi spoznavanja ter uskladitve prakse povežalo z višjim gospodarskim sodiščem v Zagrebu, ki ima na tem področju že bogato tradicijo, tako da se važnejših konferenc tamkajšnjega sodišča, kadar se obravnavajo pomorski pravni problemi, udeležuje tudi zastopnik Višjega gospodarskega sodišča v Ljubljani."

Poročilo državnega sekretariata za pravosodno upravo LRS za leto 1960

"... Medtem ko se je prihoditev zadev na gospodarskih sodiščih v letih pred 1960 v glavnem ustalil, je v preteklem letu nepričakovano narasel skoraj na polovico (+ 44%). Ta porast je nastal zaradi množičnih tožb gospodarskih organizacij, do katerih je prišlo zaradi sprememb v sistemu kreditiranja gospodarskih organizacij. Te so povzročile porast spornih zadev za 53,1%, izvršilnih pa za 51,2%. Pri

vseh drugih vrstah zadev gospodarskih sodišč je bil prihoditev nekoliko manjši kot v letu 1959.

Izreden porast spornih in izvršilnih zadev je zahteval večje napore, da se je vzdrževala potrebna ažurnost gospodarskih sodišč in da so se gospodarske organizacije zavarovale pred škodo, ki bi jim nastala, če bi se zaradi reševanja sporov in izvršb ustavil pritok sredstev, ki so pogoj za njihovo redno poslovanje. Zaradi velikega pripada se je število nerešenih zadev sicer nekoliko povečalo, vendar ni dosegalo povprečnega pripada ene polovice meseca.

Pri izredno visokem pripadu spornih zadev je znašala vrednost zahtevkov v civilnih tožbah pri gospodarskih sodiščih LRS v letu 1960 okoli 40 milijard dinarjev in je bila na taksah pobrana nekaj manj kot ena milijarda dinarjev. V pretežni večini so se reševali civilni spori v mandatnem postopku s plačilnim nalogom (86,3%). Narasli pa so tudi kontradiktorni spori in je bilo zaradi tega več spornih obravnav in več sodb, izrečenih na podlagi sporne obravnave.

Število izvršb se ni povečalo samo absolutno, marveč je bil večji odstotek gospodarskih sporov, v katerih je bila za realizacijo sodne odločbe potrebna izvršba (39,1%). Tudi v tem so se odražale finančne težave, v katerih so se znašle gospodarske organizacije zaradi nenavadne omejitve obratnih sredstev. Pretežni del izvršb je bil dovoljen na bančno dobroimetje zavezanih strank (95,4%) in je bil postopek v 97,8% izvršb hiter ter končan v roku do 15 dni.

Že od leta 1958 dalje je opaziti nazadovanje pripada prisilnih likvidacij. V letu 1960 je bilo novih prisilnih likvidacij 29 in so imela okrožna gospodarska sodišča skupaj z nerešenimi zadevami iz prejšnjega leta v delu 68 prisilnih likvidacij. Rešenih je bilo 37, nerešenih je ostalo 31.

Ker je bilo v letu 1960 manj reorganizacij pri gospodarskih organizacijah (pripojitev, spojitve itd.) in tudi manj fluktiranja vodilnega kadra, ki je registriran za zastopanje in popisovanje gospodarskih organizacij, je bil tudi manjši prihoditev registrskih zadev.

Civilnih pritožbenih zadev je bilo 173. Na 100 spornih zadev, ki so bile rešene s sodbo, je pripadlo iz pravnega postopka samo 5,7 pritožb, kar kaže, da se gospodarske organizacije zadovoljujejo z vsebino odločb prvostopenjskih sodišč. Analiza uspeha pritožb kaže, da je bilo s potrditvijo prvostopne odločbe rešenih 67,8% pritožb.

Prvostopnih kazenskih zadev je bilo 25% manj kakor v letu 1959, manj je bilo obtožnih predlogov zaradi gospodarskih prestopkov v zvezi z notranjim prometom, ker je odpadlo večje število predpisov, ki so določali najvišje odkupne in prodajne cene za nekatere kmetijske pridelke. Zmanjšalo se je tudi obtožnih predlogov zaradi nenamenske uporabe obratnih sredstev, več pa je bilo gospodarskih prestopkov v zvezi z zdravstvenim nadzorom nad živili in v zvezi s knjigovodstvom. Uspehi inšpekcijske službe, kakor se odražajo v kazenskih zadevah gospodarskih sodišč, še ne zadovoljujejo in je velika razlika v aktivnosti inšpekcij po

vrstah inšpekcijske službe in po posameznih okrajih. Število obsojenih pravnih oseb je padlo od 726 na 557, obsojenih fizičnih oseb pa od 1035 na 859.

Tudi v kazenskih zadevah gospodarskih sodišč so bile pritožbe sorazmerno redke. Na 100 s sodbo rešenih kazenskih zadev je bilo vloženi 13,2 pritožb, od rešenih pritožbenih zadev je bilo končanih s potrditvijo prvostopne odločbe 55,6%."

Zaključek

Gospodarska sodišča so delovala petindvajset let in so bila odpravljena z Zakonom o rednih sodiščih iz leta 1977.⁸ Prenehala so delovati 31. decembra 1978. Njihove pristojnosti so prevzela temeljna, višja oziroma vrhovno sodišče. Njihovo delovanje se v novi podobi ni bistveno spremenilo. Ker pa je čas, da gradivo gospodarskih sodišč prevzamejo pristojni arhivi, naj prispevek olajša delo posameznim arhivistom pri izdelavi navodil za odbiranje arhivskega iz dokumentarnega gradiva. Opozorila bi le še na problem prevzema registrov. Registri so še vedno zelo pogosto v uporabi, zato naj se arhivom ne mudi pri prevzemanju. Uporaba zahteva veliko znanja, za izdajo izpiskov pa bi bil potreben človek, ki bi strokovno obvladoval to področje. Zato naj se nam tukaj ne mudi preveč. Ohraniti pa moramo strokovni nadzor, da ne bi bilo nepremišljenih dejanj s strani sodišč.

Viri in literatura

Bizjak, Žarko: Pravosodje v letih 1945–1991. *Pravo–zgodovina–arhivi. 1, Prispevki za zgodovino pravosodja* (ur. Jože Žontar). Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2000, str. 277–299.

Navodilo o registraciji gospodarskih organizacij (Ur. l. FLRJ, 1954, 45/560, str. 656–660).

Odlok o določitvi krajevnega območja okrožnih gospodarskih sodišč v LRS (Ur. l. LRS, 1955, 49/165, str. 999).

Odlok o ustanovitvi, odpravi in o določitvi sedeža nekaterih okrožnih in okrajnih sodišč ter o krajevnem območju okrožnih in okrajnih sodišč v LRS (Ur. l. LRS, 1955, 49/164, str. 998–999).

Pravilnik o notranjem poslovanju okrajnih, okrožnih in okrožnih gospodarskih sodišč (Ur. l. LRS, 1959, 42/216, str. 467–506).

Zakon o gospodarskih sodiščih (Ur. l. FLRJ, št. 31/383, str. 529–537).

Zakon o rednih sodiščih (Ur. l. SRS, 1977, 10/524, str. 529–539).

Zusammenfassung

HANDELSGERICHTE UND IHRE TÄTIGKEIT

Die Kreishandelsgerichte wurden als ordentliche Gerichte eingerichtet. Ihre Aufgabe war es, handelsrechtliche Streitigkeiten und andere wichtige handelsrechtliche Angelegenheiten zu entscheiden. Als letztinstanzliches Handelsgericht fungierte das Oberste Handelsgericht auf bundesstaatlicher Ebene, auf Republikebene entschied das höhere Handelsgericht, und für den Bereich mehrerer Bezirke und einer Stadt waren die Kreishandelsgerichte zuständig. Die Tätigkeit der Handelsgerichte glich jener der ordentlichen Gerichte und wurde durch Gerichtsgeschäftsordnungen geregelt, die sich in den letzten Jahrzehnten änderten.

Die Handelsgerichte waren 25 Jahre tätig und wurden 1977 mit dem Gesetz über die ordentlichen Gerichte aufgelöst (Amtsblatt der SRS, 1977, 10/524, S. 529–539). Ihre Tätigkeit endete am 31. 12. 1978. Ihre Zuständigkeiten übernahmen die Grundgerichte, die Obergerichte und der Oberste Gerichtshof. Ihre Tätigkeit hat sich in der neuen Form nicht wesentlich geändert.

---

⁸ Zakon o rednih sodiščih (Ur. l. SRS, 1977, 10/524; str. 529–539).